

Üniversite Gerçeği

İçeriği Yazan: [Selvihan ÇİĞDEM](#) [1] Zaman: Salı, 27/10/2009 - 10:08

Yazar: Selvihan ÇİĞDEM

AKP iktidar olduğu günden beri üniversitelerle uğraşmaya adadı kendini. Üniversitelerde türbanla derse girme, imam-hatiplerin kat sayı eşitsizliği(!), rektörlere haddini bildirme, tek geçerim dediği konular. Ha bir de Ergenekon gibi kendi uydurdukları toplama kampının Türkiye sürümü davada; çalıştıkları üniversitelere sayısız hizmette bulunan rektörleri de yargısız infazla tutukladıklarını unutmamak gerekir.

Bir zamanlar YÖK'ü kaldırmak için kürsülerde naralar atarken ne olduysa işler değişti ve

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

Page 1 of 11

Bu sitedeki içeriklerin izinsiz alınması, kopyalanması, başka bir imza ile izinsiz ve "kaynak gösterilmeden" yayınlanması kesinlikle yasaktır. Tam bağlantıyı (link) ve yazar / çizer adını kaynak göstermek şartıyla, alıntı

YÖK birden bire en sevilen kurumlardan biri haline geldi. Şöyle düşündü herhalde: “Hazırda bulunan bir kurum. Başına bizim adamlardan birini getiririm. Yani kadrolaşmayı orada da sürdürürüm. Zaten kurumun yapısı da buna çok elverişli.” Şaşımamak gerek. Milletvekili dokunulmazlıkları için de kaldıracağım diye söz vermemiş miydi? Ne olacaktı kaldırınca; başta kendisi olmak üzere partisinin birçok milletvekili yaptıkları suçlardan dolayı Yüce Divan’da yargılanacaktı. Şimdi ise dokunulmazlık bir numaralı zırhı. Neyse biz konumuza geri dönelim. Ne demiştik: çıkmazdan kurtulamayan üniversitelerimiz... Üniversiteler için kendi adına her şeyi yaptığına kendisi hariç kimseyi inandıramayan başbakan nedense üniversite harçlarını görmezden geliyor. Sadece harçlar mı; yurt sorunlarını, öğrenim kredisi sorunlarını, üniversitelerden mezun olduktan sonra diploması ellerinde kalan işsizler takımının iş sorunlarını... Bu liste uzar gider.

Geçtiğimiz günlerde de işsizlikten şikâyet edenlere, başbakandan haber gecikmedi: “Her üniversiteden mezun olan iş bulacak diye şart mı var?” örnek olarak da -hiç şaşmaz- yine Avrupa’yı gösterdi. İşsizlik tüm dünyada varmış da bizim ülkemizde olması da doğalmış. Avrupa’nın her şeyini bırakıp işsizliğini örnek olması bir başbakan için şaşılacak bir durum. Fakat söylemeden de edemeyeceğim. Avrupa’da ülkesini felakete sürükleyip de hâlâ o koltukta iç rahatlığıyla oturabilen yönetici takımı var mı? Ülkemiz, ister inanın ister inanmayın ama felaketin eşiğinde. Ve bırakın Avrupa’yı, dünyanın hiçbir yerinde ülkesini bu duruma getirip, çözüm yolu da bulamayıp istifa etmeyen bir yönetici bulunmamaktadır.

Birileri başbakana sırf yalakalık olsun diye “fahri diploma” veredursun gerçek anlamda “üniversite”nin nasıl olması gerektiğini dile getirelim biz.

Üniversitenin Tanımı ve Geçmişi

Latince universitas (lonca) sözcüğünün Fransızca “üniversite” okunuşunu temel alan biçimi: Bu günkü tanımıyla bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksek okul ve benzeri kuruluş ve birimlerinden oluşan öğretim kurumu.

Sözcüğün kökeni Ortaçağ Avrupa’sında kilise egemenlik dairesinin dışında gelişip serpilmeye başlayan herkese açık yüksek öğrenim kurumlarının varlığını belirtir. Kilise yetkilerinin (otorite) din kurumları dışındaki güçlü kişilere de öğretim hakkı tanımlarıyla örgütlenmeye başlayan bu gibi kurumların öncelikle yasal gerekçeyle bir kral buyruğuna dayandıkları da bilinir. Bu gün de sürmekte olan bir gelenek daha o zamanlarda oluşmuştur: Belli disiplinlerden geçen, geçmeyi başaran kimselere öğretim yetkisi verme (lisans), yani sıra yetiştirdiği kuruma öğretim üyesi olma hakkını kazandıran doktora düzeyini gözetme yöntemi. Böylece öğrencisi ve öğretmenleriyle, her boyutta belli bir bilim yetkisini taşıyanların oluşturduğu birlik (ortaklık, topluluk anlamına gelen communaute) oluşunca toplum içinde de varlığını duyuran siyasal bir güce dönüşecektir.

Zamanla terim hem genişleyen anlamı hem güçlenen yetkileriyle varlığını sağlama aldığı

gibi devlet adamlarının ekledikleri yasal haklarla gittikçe daha belirgin yüksek öğretim kurumlarına dönüştü. Herkese açık bu kuruluşların evrensel nitelikteki eğitim-öğretim özellikleri adlarından bile belli olan duruma geldi. 14. yy.dan bu yana kimliğini ve kişiliğini hep bu açı doğrultusunda geliştirdi.

İlk önce Roma'da bulunan hukuk, hitabet okullarının Latinceye dayalı öğretim dili olduğu gibi korundu. Bununla birlikte Ortaçağ dünyasının dinsel dünya görüşüyle ilahiyat (teoloji) konuları işlendi. Ne var ki Rönesans ve İnsancılık (Hümanizm) kısa sürede hem ulusal dilleri öne çıkaracak hem de din dışı konulardaki bilim görüşünü çabucak yerleştirecektir.

İlahiyatı merkez yapan üniversiteler bu konunun gerektirdiği özgür düşünce ile felsefeye doğru yöneldiler. İlk örneklerinde temel disiplin olan hukukun yanına insan sağlığının gerektirdiği tıp konuları eklendi. Böylece hem dinsel hukuk hem de yeni hukukun bir arada öğretimi doğal tartışma ve karşılaştırmalara yol açtı. Sanat okullarının eğitimi akademi örgütlenmesini gerektirecek, reformla daha genişleyen hoşgörü ve tartışma ortamı yeni merkezlerin yoğunluğuna kavuşacaktır. Yüzyıllarca kilise hukukuyla medeni hukuk; dinsel dünya görüşüyle bilimsel tutum, çatışmalarını önce bir merkezde yürüteceklerdir. Pozitif bilimlerin gelişimiyle (fizik, kimya, biyoloji) yeni yeni alanlara yönelme olacak, geniş ufuklarla üniversitelerde yeni dallar meydana gelecek, laboratuvar araştırmaları gerçekleşecek, iş bölümü ve uzmanlık ayrımı gittikçe daha ayrıntılı inceliklere dönüşecektir. Artık her üniversitede yaşanan: modern dillerin, ekonomi ve toplumsal alanı içeren bilimlerine, doğa bilimlerinin, teknoloji araştırmalarının incelendiği alanlarda üçlü birer bilim odağını oluşturmaktadır. Doğallıkla Latincenin yerine ulusal diller geçmiş, kilise etkisi siliniş, antik çağların dil ve tarih-edebiyat öğrenimi özel bir dal sayılmış tarihe yardımcı arkeoloji, klasik diller, sanat tarihi gibi dallarla birlikte bilimin gelişimini izleme ve uygulamaya sokma (teknik) öncelik kazanmıştır. Laiklik en vazgeçilmez ilke olduğu için dinsel öğretim özel koşulları bulunan kurumlara bırakılmıştır.

Türkiye'de Üniversite

Üniversite sözcüğünü kullanma gereği duymayan bir dönemin (Tanzimat) ürünü olarak Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk üniversite "Darülfünun" 1863'te açıldı ve bir aday kurum olarak deneme çalışmalarıyla yetinmek zorunda kaldı.

Türkiye'de üniversite öncesi yüksek öğretim, Batı'da örneklerini ve gelişimini izlediğimiz yolda hiçbir zaman değişip, örgütlenmemiştir; çünkü İslâmi yüksek öğretim kurumları olan medreseler, hiçbir zaman pozitif bilimlere kapı açmamış, dinsel yapı ve görevlerinin çizgisi dışında bilimsel gelişmeye koşut bir görevin sorumluluğunu yüklenmemiştir. Fetva yetkisiyle yasama gücünü elinde tutan ulema, eğitim ve yargı alanlarının bütün yetki merkezlerini yönetir. Cami tapınışları ve vaazları yoluyla basın yayın odaklarının bulunmadığı eski toplumda kamuoyunun oluşum ve gelişimi de onun etki alanı içindedir. İmparatorluğun merkez ve yerel bütün örgütlerine söz geçirebilen ulema (kadılık yönetimi) zamanla oluşan örfî alanı da denetlemeye başladı. Bütün bu özellikler göz önüne alınarak, medreselerde, cami derslerinde işlenen konuların gözden geçirilişi ile eskiden bu tip kurumların hiç birinde bilimsel değerlerin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu geleneksel yapı

ordunun güçlendirilmesini ve yenileştirilmesini öngören ilk ıslahat adımlarıyla belli bir oranda değişti ve ordu uzmanlarının yetişmesini sağlayacak kurumlar geliştirildi. Gerekli kaynağı ortaöğretim kurumlarından önce oluşan bu yüksek öğretim başlangıçları, ilk üniversite girişimine kadar köksüz birer uzmanlık yeri olmaktan öteye gidememiştir. Bundan ötürüdür ki cumhuriyet sonrasındaki (1933) örgütlenme, Türkiye'deki üniversite yaşamının gerçek ilk adımlarıdır.

Bütün bu adım adım gelişmeler, imparatorluktan cumhuriyete, şeriat düzeninden laikliğe geçiş atılımında birden hızlanarak çağdaş değerlere doğru yönelecektir. (3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu, halifelikle birlikte Şer'iyye ve Evkaf Nezareti'nin kaldırılışı, İstanbul Üniversitesi'nde bir ilahiyat fakültesinin açılışıyla medreselerin görevinin buraya devri, yanı sıra yabancı okulların denetim kolaylığı ve sürekliliği). Yazı devriminin gerekliliğini onaylattığı Dil devrimi çalışmaları, Ankara'nın başkent yapılışıyla beliren bir kültür merkezi yaratma niyetiyle birleşince yeni yüksek öğretim kurumlarının yeniden örgütlenişini sonuçlandırdı; 1933'de İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşu, yabancı öğretim üyelerinin gelişi, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının çoğalışı 1944'te İstanbul Teknik Üniversitesi'nin örgütleniş, üniversitelere özerklik ve tüzelkişilik kazandıran yasanın çıkışı, değişik fakültelerinin birleşmesiyle Ankara Üniversitesi'nin oluşumu, böylece ilk üniversitelerarası kurulun belirişi... Zamanın getirdiği doğal aşamalar oldu.

1950'li yıllarda kurulan üniversiteler özerklik haklarını çok geç alacaklardır. Çünkü 1946 yılında çıkan yasayla bilimsel ve yönetsel üniversite özerkliği güncel siyasal iktidarın uygulamalarıyla ters düşmektedir. Bakanlığın- senato görüşmeleriyle de olsa- öğretim üyelerini bakanlık buyruğuna alabilme yetkisi (1954) özerkliği önemli ölçüde azalttığı için 1950-1960 döneminde zayıflayan sivil-asker katları gibi üniversite de zedelenmiş bir güce güvenmek zorundaydı. Bu yüzden 1960 öncesinde üniversite, öğrencisinden öğretim üyesine kadar siyasal dalgalanmaların içinde yer aldı.

1961 Anayasası'nın 120. maddesindeki çağdaş ufuk genişliğiyle üniversiteler tam özerkliğe kavuştu fakat 1960'a kadarki eğitsel çalışmaların siyasal tutumlar yüzünden yanlış yönlerde tutulması bir yandan orta öğretim kurumlarının zayıflamasına, kurumlardan kolayca çıkabilen kuşakların büyük birikimine neden olmuştu. Nüfus artışıyla kentleşme hızının körüklediği yüksek öğretim iştahı, yeteri kadar çoğalıp dallanmamış olan bu kurumların kapısında, hak sahibi gözüken büyük kalabalıkları meydana getirdi. Soruna çözüm yolu olarak düşünülen iki çare: Özel yüksek okulların açılmasına izin vermek ve üniversiteye seçerek öğrenci almayı doğru gibi gösteren mantıkla merkezi seçme sınavlarının gerçekliğini kabul etmek olarak görüldü. Böylece 1965'te Özel Okullar Yasası çıktı. Devlet Olgunluk Sınavları daha önceden kaldırılmış oldukları için lise bitirmeyi olanaklı kılan tek sınavla diploma alan yığınlar, yüksek öğretim hakkı yolunda dirençli isteklerde bulunduğu için Merkezi Seçme Sınavı kurumsallaştırıldı. (1963-1964) Yıldan yıla artan bu kalabalığı hem hukuk açısından eşit işlemle ölçmek hem haklarını teslim etmek hem de üniversitenin alacağı sayıya indirgemek yolunda çeşitli yollar denedi, alışılmamış test dizgilerinin tüm olasılıkları gündeme getirildi.

Yükseköğretime duyulan gereksinimi körükleyen ara kurumların çıkışı (özel dershaneler), çoğalışı, fırsat eşitsizliğinin artışı, büyük kentlerle taşra yerleşmeleri arasındaki ayrılığın

uzlaşmaz uçlara doğru gerilişi, öğrencilerin çoğunun kendi istekleri doğrultusunda değil sınav sonuçlarının yönlendirmesine göre kurumlara dağıtılışı, başarı oranının azlığı, paranın apaçık etkisini belirleyen oranların sınıfsal azınlıkların çıkarlarına uygun sonuçlar göstermesi gençlik kesimi içinde huzursuz kıpırdanışların ilk bakışta belli olmayan birikimiydi.

Üniversitelere yansıyanlar

Yurtiçi siyasal sorunların çözümüne yönelir gibi olan 1968 öğrenci eylemleri, benzeri kıpırdanışların dış dünyadaki yansımalarını almadan önce üniversitenin kendi konularıyla ilgiliydi. Edinilmiş özerklik haklarını kendi içyapısında daha rahat hareket edebilme biçiminde yorumlayan öğretim üyelerinin çoğunluğunda, toplumsal olaylara ışık tutan devrimci-ilerici bir ruh kalmamış gibiydi. Bu yüzden öğrenci eylemleri hem desteksiz kaldı hem yanlış yorumlanarak siyasal gündemde kurbanlara yol açtı. Yüksek öğretim bu yılları her hangi bir toparlanma olmadan kendi yapısının gevşekliği içinde geçirdi. Ana konu öğrenci eylemlerinin önlenmesine çareler bulma yorumuyla geçiştirildi.

12 Mart Dönemi diye adlandırılan yarı karışımçı asker uyarısı, hükümetlerin başka türlü olduğu yıllar (1971 ve sonrası) bölük pörçük önlemlere gidildi. Fakat yüksek öğretimin ana sorunları hiç gelişmeden, yine gündem de kaldı Değişen durum ise, toplumsal zorlamalarla Anadolu’da yeni üniversitelerin kuruluşu oldu. Ne var ki hukuk açısından gerçek görünen bu kurumların varlığı, bulundukları yerlerdeki koşulların elverişsizliği yüzünden gerekli gelişme uzun süre yakalanamadı. Bu kusurları gidermek için yan çözümlere başvurdu: Ön lisans eğitim ve Yaykur. İkişer yıllık ön lisans okullarının ara insan gücünü yetiştirme amaçları da gerçekleştirilemedi.

12 Eylül 1980 Dönemi uzun süredir aksayan yanları gözlenmiş üniversite özerkliğini daha da çıkmaza sokarken bütün yüksek öğretim kurumlarının sayısı 27’yi bulan üniversitelere bağlama yolunu seçti. (4 Kasım 1981) Yüksek Öğretim Kurulu Yasası toplu yönlendirme ve denetim sorumluluğu yeni oluşturulan Yüksek Öğretim Kurumuna (YÖK) bırakıldı. Bu sayede sürüp giden sakıncaların bu önlemlerle giderilmesi beklendi(!)

İlk adımda gerçekleştirilmesi istenen uygulamalarla üniversite, akademi ve yüksek okulların bir çatı altında birleştirilmesi sağlandı. Seçimlerle sağlanan bazı yerlerin sahipleri için atanma yöntemi yeğlendi. Bu uygulama nitelik düşmesi yarattığı siyasal güçlere ödün verdiğini, yetkileri tekelleştirdiği için eleştirildi.

Günümüzde sürüp giden eleştiri ve tartışmalar şimdiki uygulamanın da yanlışsız, yurdumuzun koşullarına uygun ve yararlı olma noktalarında sağlam olmadığını, değiştirilmesi beklenen pek çok sakıncayı içinde barındırdığını göstermektedir.

Bu şekilde Türkiye’de üniversite gerçeğini dönem dönem yansıtmaya çalıştık. Peki nasıl

olmalı üniversite? Bizler üniversite dendiğinde ne anlamalıyız biraz da bu konuya eğilme niyetindeyiz. Ama öncesinde YÖK'ü ayrıntılı bir şekilde ele almakta yarar var.

YÖK'ün iç yüzü

Üniversite her şeyden önce gençlik demektir. Hareket, üretim, canlılık demektir. Şüphesiz üniversitenin körelmesi bu canlılığın da yitirilmesidir. Üniversitelere indirilen her darbe aslında bu ülkenin geleceğine takılan çelme, geçliğin bel kemiğine atılan tekmedir. Kurulduğu ilk zamanlardan beri üniversitenin asıl amacı bilim üretmek, gerçekleri açığa çıkarmak olmuştur. Çünkü bilim bunu gerektirir. Bu yüzden de çoğu zaman otorite ve din kurumuyla karşı karşıya gelmiştir. Türkiye'deki üniversiteler bu gerçekle 12 Eylül 1980 darbesiyle tanıştı. Bu tarihe kadar özerk yapıda olan üniversiteler, 12 Eylül ile bu niteliğini yitirecekti. Sebep ise üniversitelerin askeri yönetim tarafından anarşi ve terör olaylarının baş sorumlusu görülmeleriydi. 1981 Kasım'ında çıkarılan "Yüksek Öğretim Kanunu" o günkü anayasaya da aykırıydı.

Yüksek Öğretim Kanunu ile üniversiteler "merkeziyetçi" ve "tek tip" bir yapıya büründürülmüştür. Kanunun amacı tüm yüksek öğretim kurumlarını "bir bütünlük içinde düzenlemek"tir. Bu "bütün"ü örgütleme ve denetleme işlevi de olağanüstü yetkilerle donatılmış tek bir merkeze "Yüksek öğretim Kurulu"na (YÖK) bırakılmıştır.[1] [2] Sistemin temel taşı olarak gösterilen YÖK'te idari, mali ve akademik tüm yetkiler bu organın elindedir.

Üniversitenin iki akademik organı olan Senato ve Fakülte Kurulları da içinde olmak üzere bütün sistem bir atamalar zincirine dayanıyor: Seçimle oluşturulmuş tek bir organ bile yoktur. Dolayısıyla akademik organları bile kimse üniversite kendisi seçemiyor. Üniversitelerin temel ögesini oluşturan öğretim üyelerinin tüm sistem içinde seçtikleri yegâne temsilciler de fakülte kurullarındaki 3 profesör, 2 doçent ve 1 yardımcı doçentten ibarettir.

Üniversitelerin idari özerkliği de 12 Eylül darbesine maruz kalmıştır. YÖK'ün başkanı ile 7 üyesini doğrudan doğruya cumhurbaşkanı seçiyor; geri kalan üyeleri de -cumhurbaşkanının onayıyla- bakanlar kurulu (6 üye), Genelkurmay Başkanı (1 üye), Milli Eğitim Bakanı (2 üye), Üniversitelerarası Kurul (8 üye) seçiyor.[2] [3] Bu da bize, yapılan atamalar ile üniversitenin siyasi bir kimliğe büründüğünü gösteriyor. Böylece YÖK ideolojik sınırlandırmalarla birlikte, akademik unvanların kazandırılmasından ders programlarına kadar karışmaktadır. Akademik özgürlüğün temeli olan "yöntem özgürlüğü" bu yollarla ortadan kaldırılmıştır. "akademik özgürlük" de dediğimiz bu bağımsızlık her şeyden önce yöntem özgürlüğüdür. Bilim adamı, başta doğruluğuna inandığı bir dünya görüşü ve onun önerdiği yönetime göre yola çıkar, araştırmasını yapar, sonuçlandırır ve yayar. Buna kimsenin müdahale hakkı yoktur. O sadece ve sadece akademik çevrelerin bilimsel eleştirisiyle karşı karşıyadır. **"Çoğulcu düşünce ortamı"** üniversitenin ruhudur, varlık nedenidir. İşte üniversitelerin bu idari özerkliği de bu başta bu akademik özgürlüğü, bu yöntem özgürlüğünü, bu çoğulcu ortamı güvence altına almak içindir.

12 Eylül'den itibaren üniversitelerde tavsiye işlemlerine girilmişti. Birçok aydın bilim adamı görevlerinden "sakınca görüldükleri(!)" için atılıyordu. Birçoğu da işlemez hale gelen yapıda çalışamadıkları için kendileri görevlerinden ayrılmışlardı daha doğrusu ayrılmak zorunda bırakılmışlardı. Günümüzle ne kadar benzer bir durum. Bu gün de bağlı bulunduğu üniversitesine sayısız hizmetleri olan, kendi açılarından üniversitelerde yeniliğin öncülüğünü yapan rektörler bu gün Ergenekon soruşturması adı altında görevlerinden alınmakla birlikte, neyle suçlandıklarının açıklamasını dahi duymadan hapis yatmaktadır. Tüm bunlar zamanın tek tipçi faşist düzeninin günümüze yansımalarıdır.

Nasıl bir üniversite?

Elbette olması gereken üniversite modeli özerk ve demokratiktir. Üniversite eğitimi ise barışçı ve ilerici olmalıdır. Burada asıl üzerinde duracağımız konu "yönetime katılma"dır.

"Yönetime katılma" idari, mali ve akademik olmak üzere özerkliğin üç temel bileşeninin ve demokratik işleyişin güvencesi. Bu bileşenlerin içerikleri de şunlardır: *"akademik özerklik"* en genel tanımıyla, öğretim üyelerinin özgür bir çalışma ortamı içerisinde araştırma, yayın ve eğitimi sürdürürebilmeleridir. Eğitimde izleyecekleri yöntem giderek felsefi ve siyasal yaklaşımlarında bağımsız olan öğretim üyelerinin bu bağımsızlıklarının temel göstergesi de iş güvencesidir. *"malî özerklik"* üniversiteye ayrılan bütçenin kullanılmasında, seçilmiş yönetime tam bir yetki ve sorumluluk verilmesidir. Üniversite, kendi harcamalarının yetkisini saptayarak, ayrılacak bütçenin belirlenmesi konusunda, ilgili kuruluşlara önerilerde bulunabilmeli; ayrılan bütçenin ne kadarının nereye harcanacağı konusunda ise üniversite dışı ögelerin belirleme yetkisi olmamalıdır.

Demokratik işleyişin gerçekleşmesinin ön koşulu *"idari özerklik"* tir. Üniversitenin yönetimi, doğrudan üniversiteyi oluşturan ögeler, öğretim üyeleri, öğrenciler ve çalışanlarca yapılacak seçimle orta çıkmalıdır. Üniversite dışında herhangi bir kurumun, rektör-dekan vb atama yetkisi olmayacağı gibi, tüm üst ve alt kurullar, birimler de yine seçim yoluyla ve yine bizzat üniversiteyi oluşturan ögelerden oluşmalıdır.

Nasıl yaşama geçirilebilir bu ilkeler?

Bu ilkelerin yaşama geçirilebilmesi, ancak demokratik seçim, katılım ve demokratik merkeziyetçi bir işleyişin uygulanabilmesine bağlıdır. Üniversite yönetimine katılma, öğretim üyeleri, öğrenciler ve çalışanların örgütlenme hakkından ayrı düşünülemez. Çalışanların sendikalaşması, öğretim üyeleri ve çalışanların örgütlenme hakkından ayrı düşünülemez. Çalışanların sendikalaşması, öğretim üyeleri ve öğrenci derneklerinin bizzat üniversite yapısı içinde yer almaları e ülke düzeyinde de örgütlenebilmeleri, özerk ve demokratik üniversite mücadelesinin temel dayanaklarından biridir. Egemen sınıflar ve siyasal iktidarlar karşısında özerk olacak üniversitenin demokratik işleyişi, bu örgütlü katılım olmadan gerçekleşemez.[\[3\]](#) [\[4\]](#)

Kemalist bakış açısıyla üniversite

Hiçbir özgürlük sınırsız değildir. Üniversitede özerklik ile sınırsız özgürlük bir tutulmamalıdır. Üniversite eğitimi tabii ki bilimsel olmalıdır. Çünkü buralar aydınlanmaya giden yolda bilime hizmet yuvalarıdır. Fakat aynı zamanda eğitim ulusal olmalıdır. Üniversitede verilen eğitim ulusun çıkarlarından ayrı düşünülemez. Ulusal bilinç üniversitelerde kafatasçı düşüncelerin hortlamasına engel olduğu gibi birlik ve bütünlüğün sağlanmasında da yardımcı olacaktır. Cumhuriyetin kurulmasıyla devrim yasaları uygulanmaya başlamıştır. Devrim yasaları ki yüzyıllarca geri bırakılan Türk milletinin çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmasını sağlamıştır. Bu yasaları zedeleyecek etkinliklerde bulunmak rejime aykırı hareket etmek demektir. Üniversitede özgürlük adına dini simge olan türbanla girilmesi devrim yasalarına aykırı bir tutumdur. Dinsel objelerin olduğu bir yerde nesnel bir yaklaşımla bilim üretimi yapılamamaktadır. Yıllarca Osmanlıyı geri bırakan medreseler, dinin kısı kacında tutulmuş, eğitim ve öğretimde ümmet anlayışından dolayı ulusal bilinç aşınmış, çağın her alandaki yenilikleri takip edilmemiştir.

Eğitim alanındaki en önemli reformlardan biri de, yüksek öğretimin yeniden yapılandırılması yönünde gerçekleşmiştir. (ERGÜN, 1997:171-186). Üniversite reformu olarak adlandırılan bu yapılanma ile "Atatürk, çağdaşlaşma yolunda yön verici kuvvet olarak üniversitenin, ülke meselelerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilen, toplumdan kopuk olmayan bir yapı kazanmasını hedeflemiştir". O'na göre, Cumhuriyet'in kurulmasıyla yeni Türk Devleti'nin millî şuur etrafında başlattığı modernleşme hareketinde, modernleşmenin entelektüel olduğu kadar, kültürel ve iktisadî temellerinin oluşturulmasında ve topluma benimsetilmesinde itici güç üniversitelerdi. (SAGLAM, 1999:208, 213). O, daha Öğretim Birliği Kanunu'nun kabulünden iki gün önce, 1 Mart 1924'te TBMM'ni açış konuşmasında, üniversitenin önemine işaret ediyordu: *"Milletçe benimsenen eğitim ve öğretimde birlik ilkesinin, bir an bile geçirmeden, uygulanmasını gerekli buluyoruz. Bu yolda gecikmenin zararları ve bu alanda büyük bir istekle hemen ise başlamanın olumlu ve derin sonuçları, kararlarınızı çabuklaştırmalıdır. Üniversitenin varlığına, gelişimine ve yüksek bir üniversitenin, milletin genel eğitiminde ve uygarlık alanındaki ilerlemesinde yaptığı kesin etkilere özellikle dikkatinizi çekerim. Türkiye'nin Millî Eğitim siyasetini, her basamağında tam bir açıklıkla ve hiçbir duraksamaya yer vermeyen bir aydınlıkla belirtmek ve uygulamak gerekir"* (ATATÜRK'ÜN S.D.I, 1997:347).

Atatürk, 1 Kasım 1933'te TBMM'nin açılışında yaptığı bir konuşmada, Devletin üniversite konusundaki kararlılığını ifade ediyordu: *"Üniversite kurmaya verdiğimiz önemi söylemek isterim. Yarım tedbirlerin kısır olduğuna şüphe yoktur. Bütün işlerimizde olduğu gibi, eğitim ve öğretimde ve kurulan üniversitede (İstanbul Üniversitesi) de köklü tedbirlerle yürümek kat'i kararımızdır"* (ATATÜRK'ÜN S.D.I, 1997:392).

18 Kasım 1933 yılında, İstanbul Üniversitesi'nin öğretime açılması münasebetiyle, kendisine çekilen saygı ve bağlılık telgrafına cevabında ise: *"İstanbul Üniversitesi'nin açılmasından çok sevinç duydum. Bu yüksek ilim ocağında, kıymetli profesörlerin elinde Türk çocuğunun müstesna zekâ ve essiz kabiliyetinin çok büyük gelişmelere erişeceğine eminim"* diyordu (KOCATÜRK,1999:126).

Sonuç olarak...

Atatürk'ün bu konuda verdiği demeçlerden de anlaşılıyor ki yaşadığı müddetçe nasıl bütün umudu gençlikte görmüşse, onun gelişmesi için de üniversiteyi o kadar gerekli görmüştür. Üniversiteleri ülkenin kalkınması için ölçüt kabul etmiş; bilimin üretildiği ve topluma öncülük edildiği yerler olarak nitelendirmiştir.

Ne yazık ki bu gün üniversitelerimiz Atatürk'ün vurgu yaptığı anlayıştan çok uzaktadır. Her şeyden önce özerkliğini yitirmiş, siyasetin ve dinin maşası haline getirilmiştir. 1950'lerde başlayan karşı devrim süreci 82'de tırmanışa geçmiş ve kendine ilk hedef olarak Türkiye'nin aydınlık kesimi üniversiteleri seçmiştir. İmam-hatiplerin katsayılarının eşitlenerek üniversitelerin her bölümüne yerleşmenin önünün açılmasının ve üniversitelerde türbanın serbest olmasının istenmesi -ki bir zamanlar o da olmuştu- aydın, üniversitelerinde gericiliğe izin vermeyen, bilime öncülük eden rektörlerin, öğretim görevlilerinin mesleğinden uzaklaştırılması hatta hapse atılması günümüzde üniversitelerin ne halde olduğunun somut örnekleridir. Nitelikten yoksun, yeterli altyapı sağlanmadan amaçsızca üniversite sayısının çoğaltılması bilime hizmet edildiği anlamına gelmez. "Yüksek lise" zihniyetinde üniversite ve yüksek okullar öğrencileri hiçbir konuda tatmin etmediği gibi halkın aydınlanmasına da katkısı olmamaktadır.

Bugün üniversitelerden beklenen çağın gerektirdiği bilgi düzeyine erişme ve buna katkı sağlamadır. Olması gerekenlerin başında; donanımlı, kendine güvenen, bilimsel çalışmalarıyla kendini yenileyen, yurt içinde ve yurt dışında uzman olduğu alanda konferanslar veren, çalıştaylar düzenleyen ve çeşitli çalıştaylara katılan, çalışmalarını sistemli bir şekilde düzenleyen bilimsel dergilerde makaleleri yayımlanan, kitaplar yazan, iyi bir seviyede en az bir yabancı dil bilen öğretim görevlilerinin üniversitelerde ders vermeleridir. Aldıkları unvanların arkasına sığınıp ezbere bilgi satan hocaların camide vaaz verenlerden bir farkı bulunmamaktadır. Hele de üniversitelerin bölümlerinden mezun olduktan sonra işsizler ordusuna katlanarak yenileri katılacaksa her ile üniversite açmanın da bir mantığı yoktur.

Üniversitelerde okutulan derslerin niteliğinin sorgulanmaması, gerekli derslerin eklenmemesi, çağa uygun olmayanların kaldırılmaması, ders saatleri uygulamasının düzenlenmemesi, yüksek lisans, yetiştirme belgesi (formasyon), harçlar, öğrenim kredileri, ikinci öğretimlerin sorunları üzerinde durulmaması, kimi üniversitelerde yabancı dille eğitim verilmesi gibi bir çok sorun varken hala ortaçağdan kalma dogmaları tartıştığımız sürece üniversiteler öğrenci sömürü yerleri olmaktan öteye gidemez.

O üniversite ki, başkasının diliyle eğitim veriyor, başlarında uzman hocaların bulunduğu araştırma-inceleme masaları kurmuyor, yerinde görerek uygulamalı öğrenme yerine ezberden gidiyor, yeni projeler üretmek yerine olanlarla kendini tekrarlıyor, üniversitenin ilk yıllarından uzmanlaşmaya önem vermiyorsa üniversite kimliğini hak etmiyor demektir.

Sorgulamayan, eleştirmeyen, tartışmayan; laboratuvar, kütüphane yerine mescit açan zihniyetten daha fazla bir şey beklenemez herhalde.

87 yılda nasıl bu hale geldik diye sormayalım? Nedeni sizce de belli değil mi?

[1] [5] Tekül Server, "Nasıl Bir Demokrasi İhtiyacı?", "Üniversiteyi Kuramalıyız" Sayı 199, s.122

[2] [6] Tekül Server, "Nasıl Bir Demokrasi İhtiyacı?", "Üniversiteyi Kuramalıyız" Sayı 199, s.122

[3] [7] **iletisim@PolitikaDergisi.com**

Bu sitedeki içeriklerin izinsiz alınması, kopyalanması, başka bir imza ile izinsiz ve "kaynak gösterilmeden" yayınlanması kesinlikle yasaktır. Tam bağlantıyı (link) ve yazar / çizer adını kaynak göstermek şartıyla, alıntı yapılabilir. PolitikaDergisi.com © 2009

Yayın Kaynağı: [Politika Dergisi Sayı 18](#) [8], [Ekim 2009, Cilt - Yıl 2, No. 18](#) [9]

- Önceki İçerik: [Cep Tehlikesi, Hayatımızdaki Minyatür Çernobiller](#) [10]
- Sonraki İçerik: [Milli Eğitim Bakanı Sayın Nimet Çubukçu'ya Açık Mektup](#) [11]

Yorumlar

üniversite türkiyemde hiç

İçeriği Yazan: Okur(Doğrulanmamış) Zaman: Salı, 03/11/2009 - 19:38

üniversite türkiyemde hiç olmadı ki!!

Katı bir tutum ve korku ütopyaları

İçeriği Yazan: Alp Kaan Zaman: Pzt, 16/11/2009 - 01:15

Hocam elinize sağlık yazınız için.Ben de bir üniversite öğrencisiyim ve ODTÜ'de okuyorum.Yök denilen ve göklere çıkarılan-bazı siyasiler tarafından-kurum darbe sonrası ortaya çıkmış ve şu an geleceğini,yönetimini iktidar partisinin belirlediği bir siyasi örgüttür.Siyasidir ki bunu Sayın(!) Unakıtan'ın gizli kamera ile yakalandığı videodan bile rahatlıkla görebiliriz.O görüntülerde Unakıtan Yök başkanı için "Sıkıyosa istediğimizi yapmasın" tarzında cümleler söyleyip bir de kahkahalar atıyordu.Ancak şunu belirtmek gerekir ki,eğitim dediğimiz kavram,değişen iktidar partisi ile beraber

allak bullak edilecek,altı üstüne getirilecek laubali bir şey değildir.Eğitim hassas bir konudur.Bir ulusu eğitimle çağdaşlaştırırsınız.Bir milleti eğitimle geliştirirsiniz.Teknoloji eğitimle ilerler.Her şey eğitimdir.Ama o kadar çok değişiyor ki sistemler,özellikle öss sistemi,öğrenciler de neye uğradığını şaşırıyorlar.Zaten Türkiye'de öğrenci olmak bir kabahat.Burs deseniz kimse vermez.Babam ve annem memur ise,tamam burs filan yok.2 milyar oluyor ya maaşları toplamı,5 kişilik aileye ve 2 üniversite okuyan gence bu aile rahatlıkla bakar(!).Onu geçtim,asgari ücretliler ne yapsın.Neyse,Yök denilen kurum siyasi ellerden uzak tutulmalıdır.Bu da mümkün olmayacağına göre(görüldüğü kadarı ile),kaldırılmalıdır ve yerine başka bir oluşum kurulmalıdır.

- [Güncel](#) [12]

Kaynak URL (14/05/2024 - 03:16 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/makale/universite-gercegi>

Bağlantılar:

- [1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/selvihan-cigdem>
- [2] http://www.politikadergisi.com/sites/all/modules/fckeditor/fckeditor/editor/fckeditor.html?InstanceName=oFCK_1&Toolbar=DrupalFull#_ftn1
- [3] http://www.politikadergisi.com/sites/all/modules/fckeditor/fckeditor/editor/fckeditor.html?InstanceName=oFCK_1&Toolbar=DrupalFull#_ftn2
- [4] http://www.politikadergisi.com/sites/all/modules/fckeditor/fckeditor/editor/fckeditor.html?InstanceName=oFCK_1&Toolbar=DrupalFull#_ftn3
- [5] http://www.politikadergisi.com/sites/all/modules/fckeditor/fckeditor/editor/fckeditor.html?InstanceName=oFCK_1&Toolbar=DrupalFull#_ftnref1
- [6] http://www.politikadergisi.com/sites/all/modules/fckeditor/fckeditor/editor/fckeditor.html?InstanceName=oFCK_1&Toolbar=DrupalFull#_ftnref2
- [7] http://www.politikadergisi.com/sites/all/modules/fckeditor/fckeditor/editor/fckeditor.html?InstanceName=oFCK_1&Toolbar=DrupalFull#_ftnref3
- [8] <http://politikadergisi.com/epublish/10>
- [9] <http://politikadergisi.com/epublish/10/18>
- [10] <http://politikadergisi.com/makale/cep-tehlikesi-hayatimizdaki-minyatur-cernobiller>
- [11] <http://politikadergisi.com/makale/milli-egitim-bakani-sayin-nimet-cubukcu%E2%80%99ya-acik-mektup>
- [12] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/guncel>